

Arkivsak: 18/05010-1

Saksdokumenter:

BM 11.1.1/19 Taushetsplikt, avvergeplikt og meldeplikt

Taushetsplikt, avvergeplikt, meldeplikt

Sammendrag

Selvstendigjøringen av Den norske kirke fra staten i 2017 påvirker hvordan kirkelige ansatte er omfattet av taushetsplikt og meldeplikt. Etersom Dnk ikke lenger regnes som et forvaltningsorgan er kirkelige ansatte ikke lenger omfattet av meldeplikten etter barnevernlovens § 6-4.

Vi vil tematisere forholdet mellom taushetsplikt, avvergeplikt og meldeplikt. Formålet er å bedre utruste biskopene til å vurdere om det er behov for å søke å inkludere prester og andre kirkelige ansatte i meldeplikten. Professor Morten Holmboe og førsteamanuensis Kjartan Leer-Salvesen innleder til samtale, og representanter fra Kirkerådet, KA samt arbeidstakerorganisasjonene er invitert til å delta.

Saken om taushetsplikt og avvergeplikt berører også tematikken om hvor godt kjent kirkelige ansatte er med dagens regelverk og om hvordan kompetansen kan heves.

Forslag til vedtak

Bispemøtet avholdt seminar om taushetsplikt, avvergeplikt og meldeplikt. Bispemøtet ber om å få saken tilbake med det formålet om å konkludere på sitt møte i mai 2019.

Saksorientering

Bakgrunn

Bispemøtet drøftet forholdet mellom taushetsplikt, avvergeplikt og meldeplikt på sitt møte i oktober 2018 (BM 35/18). Bakgrunnen for drøftingen var at Hamar biskop våren 2018 reiste spørsmålet om prester i Den norske kirke bør omfattes av meldeplikten ihht barnelovens § 6-4. Til drøftingen av saken ble det utarbeidet et notat som søker å redegjøre for begrepene taushetsplikt, avvergeplikt og meldeplikt. Notatet ligger vedlagt denne saken, og det vises til dette notatet for en redegjørelse omkring begrepene taushetsplikt, avvergeplikt og meldeplikt. Bispemøtet vurderte det slik at saken hadde behov for å utredes mer for så å komme tilbake til ny behandling.

Når saken nå kommer opp igjen for bispemøtet er det i form av et kort seminar. Professor Morten Holmboe, Politihøgskolen, og førsteamanuensis Kjartan Leer-Salvesen, Høgskulen i Volda, vil holde innledninger knyttet til forholdet mellom taushets-, avverge-, og meldeplikt, med særlig henblikk på behov for, og konsekvenser av, å innføre meldeplikt for prester og eventuelt andre kirkelige medarbeidere. Kirkerådet, KA, Presteforeningen, Fagforbundet TeOLOgene, Diakonforbundet og KUFO er invitert til å delta på seminaret. Målet for seminaret er å belyse saken så bredt at det vil være mulig for Bispemøtet å fatte et vedtak om saken i mai 2019.

Selv om seminaret i all hovedsak vil dreie seg om meldeplikten, har samtalen omkring taushetsplikt også vist at det er et behov for å øke kompetansen om gjeldende regelverk blant kirkens ansatte. Det er derfor naturlig å se for seg at også dette kan bli en del av samtalen i etterkant av innledningene.

Om innføring av meldeplikt

Meldeplikten etter barnevernlovens § 6-4 omfatter «enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan». Da kirken var en del av staten frem til 1.1.2017 var den i prinsippet et forvaltningsorgan, og kirkens ansatte var dermed omfattet av denne lovparagrafen. Dettet gjaldt imidlertid ikke prester på grunn av taushetsplikten etter §211 i straffeloven. Fra 1.1.2017 er Den norske kirke ikke lenger et forvaltningsorgan selv om man er pålagt å følge forvaltningsloven. Dette medfører at ingen i Den norske kirke i dag er omfattet av paragrafen.

Alle norske borgere, altså også alle ansatt i Den norske kirke, er omfattet av avvergeplikten etter straffelovens §196. Her heter det at man kan straffes med inntil ett års fengsel dersom man ikke melder ifra om eller på «annen måte søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den». Videre listes det opp en rekke paragrafer som viser til straffbare handlinger som denne plikten gjelder for. Alle disse paragrafene er hentet fra straffeloven, og avvergeplikten er begrenset til kun å omfatte disse. Avvergeplikten er altså negativt avgrenset: Ingen har plikt til å melde ifra om noe som ikke er omfattet av de nevnte paragrafene. Blant annet er generell omsorgssvikt ikke nevnt i paragrafene som listes opp i forbindelse med avvergeplikten. Avvergeplikten setter til side både den forvaltningsmessige og den kallsmessige taushetsplikten.

Alle kirkelige ansatte er omfattet av taushetsplikten etter forvaltningsloven, men som nevnt er prestene også er omfattet av den kallsmessige taushetsplikten (Straffelovens § 211). Når straffelovens § 211 omtaler «prestens hjelpere» må dette forstås på begrenset måte. Den norske kirke har en tjenesteforståelse hvor de vigslede stillingene ikke er tjenester avledet av prestedtjenesten, og diakoner og kateketer kan derfor ikke umiddelbart forstås omfattet av denne paragrafen. Et unntak kan være dersom de blir «bedt av presten om å hjelpe ham i hans gjerning» (Tidsskrift for sjelesorg 3-4/2017 s. 171). Disse tjenestegruppene har allikevel en særskilt rolle inn i den pågående samtalen ettersom kateketene på en annen måte en prestene ofte er mer tilstede i kirkens møte med barn og unge, og diakonene mange steder har et minst likt utstrakt samtaletilbud som det presten har. En samtale om taushetsplikt og meldeplikt bør derfor involvere alle tjenestegruppene på tross av ulikt utgangspunkt.

I notatet fra møtet i oktober stilles to spørsmål som berører innføringen av meldeplikt

- 1) Hva er allerede ivare tatt i avvergeplikten?
- 2) Hva betyr en eventuell meldeplikt for tillitsforholdet mellom sjelesørger og konfident i det sjelsørgerske rom?

Dette er nøkkelspørsmål som vil bli fulgt opp i innledningene samt være gjenstand for samtale i etterkant. Videre kan det også i rammen av seminaret også samtales omkring følgende spørsmål:

- 3) Hvilke verdier ivaretar henholdsvis taushetsplikten og meldeplikten?

Dette fordi en samtale om taushetsplikt ikke kan reduseres til kun et juridisk spørsmål, men må også innebære en teologisk og diakonal dimensjon.

Om kompetanseheving på taushetsplikt

Leer-Salvesens doktoravhandling fra 2016, *"På tilliten løs? En studie av læreres og presters skjønnsutøvelse i spenningen mellom taushetsplikt, meldeplikt og avvergeplikt"*, viste at mange prester ikke er tilstrekkelig kjent med hva gjeldende regelverk omkring taushetsplikt innebærer. Det er trolig at dette også er tilfelle for andre kirkelige medarbeidere.

Sannsynligvis tolkes regelverket strengere enn hva som er intendert. Misforståelser og feiltolkning sees ikke bare i enkeltes utøvelse av taushetsplikt, men også i sentrale kirkelige dokumenter, hvor det i ordning for skriftemål heter at «presten har juridisk ubetinget taushetsplikt».

Ressurssenteret, Presteforeningen, KUFO og Diakonforbundet ga i 2016 ut heftet *«Kirkens samtale med barn og unge – om taushetsplikt og profesjonelt skjønn»*. Dette er en ressurs som presenteres som et dokument som «kan brukes som grunnlag for felles studiedag i staben». Dokumentet gir en god innføring i sentrale dimensjoner og problemstillinger knyttet til taushetsplikten, men det må vurderes om materialet har behov for å utvikles videre i en ny kirkevirkelighet. Dokumentet ble trykt opp i 2500 eksemplarer, og det er tomt nå, men Det er ukjent i hvor stor grad dokumentet har blitt brukt slik det var intendert. Det ble holdt foredrag på trosopplæringskonferansen 2016 og Ressurssenterets novemberkonferanse samme år, men det er ingen oversikt over lokal bruk av heftet. Det er arbeidsgivers plikt å sørge for at ansatte er kjent med gjeldende regelverk, og det bør samtales om hvordan man kan øke kompetansen på taushetsplikt blant kirkens ansatte.